

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-6-70-64>

УДК 378.147

Коваленко О.В.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕО І ФІЛЬМІВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Анотація. У багатьох українських вузах приділяють велику увагу комунікативній підготовці. І не тільки тому, що для цілого ряду спеціальностей вивчення норм, правил і стилів комунікації є обов'язковим відповідно до державного освітнього стандарту. Перш за все, оволодіння знаннями і навичками комунікації диктуються практичними потребами ринку праці. Відео та фільми є гарним прикладом матеріалів, на основі яких розвиваються ключові компетенції. Використовуючи їх у навчанні, студенти розвивають свої навички слухання та мовлення. Ще однією перевагою є те, що студенти вивчають культуру через фільми. Студенти ніколи не нудьгують, переглядаючи відео та фільм. Розвиток комунікативної компетентності є одним з кращих наслідків використання відео та кіно на занятті. Студент також може детально зосередитися на візуальних уявленнях про контекст, до якого належить як вираз обличчя, одяг, жести, пози і деталі навколишнього середовища. Ми дослідили у статті всі переваги від використання відео та кіно під час занять для формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів економічного напрямку навчання.

Ключові слова: відео та кіно, спілкування, студент, технологія, клас, мова, мовлення

Kovalenko Oksana

Petro Mohila Black Sea National University

USING VIDEO AND FILMS IN FUTURE ECONOMISTS' FOREIGN COMMUNICATION COMPETENCE DEVELOPMENT

Summary. One of the main tasks of foreign language teaching is speaking skills and abilities development. But mastering this type of activity is not so easy, in particular, with the limited ability to communicate with native speakers and use the skills of speaking outside the university. Modern technologies allow us to expand the scope of the class and lead to the need of using new education forms. One of these forms is a video class in which you can use animated, feature films, documentaries and popular science films, which are considered the most effective and promising means of teaching a foreign language, thanks to the great informativity of the visual-aural series, as well as the dynamism of the image. Using video support in the classroom contributes to improving the quality of knowledge, as it allows the use of the following types of communication activities: listening, speaking, reading and writing (when performing exercises). The use of video is psychologically justified, because it goes through the organs of sight and hearing. In addition, the use of video in the classroom increases students' motivation and activity, creates certain conditions for students' independent work. The use of video contributes to the development of various aspects of students' mental activity, and above all, attention and memory. Video allows you to focus on the class in general. At the same time, attention is accepting what is happening on the screen, what requires a response. Students clearly see that language can be used as a mean of communication. The proposed work with video and films allows teachers not only create communicative situations close to the conditions of real communication, but also introduces students to accepted norms of verbal interaction and features of the target language speakers' communicative behavior. It makes possible to create more informative, effective and interesting class and tasks.

Keywords: video and film, communication, student, technology, class, language, speech.

Постановка проблеми. Сформована в даний час в світі ситуація, заснована на взаємному співробітництві країн, вимагає фахівців нового часу, які володіють іноземною мовою, як у вузьких спеціалізованих областях, так і в плані розмовного спілкування. Значення навчання спілкуванню на даний момент дуже велике, так як студенти, приступаючи до вивчення іноземної мови, перш за все, хочуть навчитися використовувати її в різних ситуаціях усного спілкування [1].

Основною і провідною метою у викладанні іноземної мови в університеті є формування комунікативної компетенції, яка і визначає зміст і методику навчання іноземної мови. Оволодіння комунікативною компетенцією англійської мови, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, – досить важко. У зв'язку з цим важливим завдан-

ням викладача є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на занятті іноземної мови, використовуючи для цього різні засоби і методи навчання (рольові ігри, дискусії, творчі проекти та ін.). Не менш важливим завданням є залучення студентів до культурних цінностей носіїв мови, при цьому велике значення набуває використання автентичних матеріалів [3].

Використання навчальних відеоматеріалів сприяє реалізації головної мети навчання іноземної мови – формування комунікативної компетенції студентів як основної і провідної мети у викладанні іноземної мови в ВНЗ, а також підвищенню їх мотивації до вивчення іноземної мови. У зв'язку з цим, стає необхідним вивчення і розробка методів і прийомів застосування відеопрограм і відеоматеріалів в процесі навчання іноземної мови за

професійним спрямуванням. Саме в цьому і полягає актуальність нашого дослідження. Таким чином, ми можемо сказати, що основна проблема роботи полягає у визначенні ефективності методики використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ з метою формування комунікативної професійної компетенції студентів [4; 7].

Завдання статті:

- вивчити психолого-педагогічну і методичну літературу з проблеми;
- вивчити прийоми і методи використання відеоматеріалів під час навчання іноземної мови;
- проаналізувати ефективність використання відеоматеріалів у формуванні комунікативної компетенції студентів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми дослідження полягає в тому, що застосування відеоматеріалів підвищує ефективність навчального процесу, так як сприяє підвищенню якості знань на заняттях професійної іноземної мови, а значить, сприяє формуванню комунікативної компетенції в якості основної мети навчання англійської мови.

Метою статті є вивчення методики використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови як засобу формування комунікативної компетенції, а також визначення ступеня ефективності даного виду роботи на заняттях іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні аудіовізуальний метод є одним з популярних методів. Завдяки цьому методу викладачі використовують відео та фільм, що дають студентам мотивацію. Тепер сучасні технології широко використовуються щодня, з їх допомогою можна створити нову атмосферу. Нове покоління не захоплюється традиційними способами викладання, проте відео та фільм їм подобаються, і надалі ми будемо розглядати відео та фільм як метод навчання. У 1895 році фільм був винайдений Едісоном. Відразу ж фільм широко використовувався в різних галузях, таких як наука, література та зарубіжне навчання. У західних країнах багато лінгвістів приділяли більше уваги цьому аудіовізуальному методу і вивчали його. Відомо, що аудіо-мовні матеріали – це велика допомога у стимулюванні та сприянні вивченню іноземної мови [2; 4].

Згідно з Wright (1976) багато засобів масової інформації та багато стилів візуального представлення корисні для тих, хто вивчає мову. Тобто всі аудіовізуальні матеріали мають позитивний внесок у вивчення мови, якщо вони використовуються в потрібний час, у потрібному місці. У процесі навчання та викладання мови студенти використовують як очі, так і вуха; але їх очі є основними в навчанні. Рівер (1981) стверджує, що це сприяє розумінню іншої культури, забезпечуючи опосередковані контакти з носіями мови, як аудіо, так і візуальними засобами. Одним з найбільш оцінених матеріалів, що застосовуються до вивчення та викладання мови, є, звичайно, відео. Нещодавне велике дослідження Canning-Wilson (2000) показує, що студенти люблять вивчати мову за допомогою відео, яке часто використовується для висвітлення абсолютно різних тем [6; 2].

Але наше завдання полягає у тому, щоб представити використання відео в навчанні мови

найефективніше, як наочну допомогу, яка природним чином представляє цільову мову. Проблема в тому, що більшість студентів, які вивчали англійську мову, зазвичай недостатньо використовують мову та не розуміють як її використовувати у звичайному спілкуванні, чи то в розмовній, чи в письмовій формі. Проблема виникає не в методології, а в її нецільовому або неповному використанні. Викладачі повинні враховувати ефективність використання аудіо-візуального методу у розробці комунікативних вправ. Але це не обов'язково означає, що викладачі повинні приділяти увагу лише аудіо-візуальному методу у підготовці та викладі навчальних матеріалів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великою перевагою відео та фільму є те, що вони забезпечують автентичний ввід мови. Фільми та телепрограми створюються носіями мови, тому в цьому сенсі відео забезпечує автентичний вхід до мови (Катчен, 2002). Тобто, очевидно, що практичні наслідки відео в аудиторії або в будь-якому навчальному середовищі можуть бути легко використані; викладач може зупинитися, або переглянути відео чи фільми кілька разів за необхідності. Будь-яка обрана коротка послідовність з програми може бути використана для інтенсивного вивчення. Щоб приділити особливу увагу конкретній точці програми, можна працювати у повільному режимі або на половині швидкості або без звуку. Крім того, студент може детально зосередитися на мові та інтерпретувати сказане, повторити, передбачити відповідь і так далі. Студент також може детально зосередитися на візуальних уявленнях про сенс, такі як вираз обличчя, одяг, жести, пози і деталі навколишнього середовища. Навіть не чуючи мовлення, сенс можна зрозуміти з побаченого [6; 5].

Після того, як було прийнято рішення використовувати відео в аудиторії, слід приділити увагу меті та ролі відео. Спосіб використання відео та матеріали, підготовлені для відео, будуть залежати від ролі відео. Нижче наведено чотири можливі ролі для відео:

- розвиток навичок слухання. Прослуховування для загального розуміння, прослуховування для вивчення деталей;
- додати інформацію. Забезпечити зміст, що відповідає потребам та інтересам студентів;
- представляє або «закріплює» мову. Граматика, лексика, функції;
- стимулювання виробництва мови. Відео, яке використовується як основа для обговорення, модель для студентів, яку слід слідувати, наочну допомогу;

Для використання відео в аудиторії необхідно враховувати:

- потреби: викладач повинен уважно переглянути відео. Він повинен визначити обсяг «вокабуляра», що потребує роз'яснення. Викладач повинен знайти слова, які необхідно перевірити перед переглядом, визначити слова / вирази, які можна вгадати з контексту, подивитися на міміку або жести / дії і подивитися, чи можуть вони допомогти з поясненням. Ці пункти повинні бути відзначені нотатками та використані під час зупинки.

Згідно цього студенти повинні визначити:

- мету: викладач повинен мати мету відтворення відео для студентів: у нього повинна

бути мета змусити студентів давати коментарі та практикуватися розповідати історію, вести обговорення питання. Треба дати студентам конкретне завдання під час перегляду, щоб вони зосередилися на відео;

- довжину: незалежно від рівня підготовки студентів, вони можуть не впоратися з великим відрізком відразу. Викладачі повинні уникати їх перевантаження. Відрізок відео не повинен перевищувати 5 хвилин. Короткими відео легше керувати і вони можуть бути відправною точкою для ряду вправ. Викладач повинен розробити вправи, щоб утримати увагу своїх студентів;

- швидкість: викладач повинен оцінити час, який необхідний студентам для виконання кожного виду завдань, і скільки разів доведеться знову показувати відео. Він повинен переглянути відео і визначити час для кожного виду вправ;

- контекст: якщо відео є продовженням або частиною історії, викладач повинен поставити на паузу на тій частині, де починається відрізок, коротко окреслити сюжет, персонажів або ситуацію, якщо необхідно, показати частину відео, щоб виявити діючих осіб та сюжет.

Мовлення не фіксується, але постійно змінюється, так само і ЗМІ; телебачення, радіо і газети, які є надзвичайно багатим джерелом використання мови (мовлення). Для того, щоб розвивати комунікативну компетенцію, частиною якої є сприймання іноземної мови на слух, потрібне використання сучасних технологій в аудиторії. Саме тому сьогодні така розповсюджена тенденція до використання сучасних технологій та пристроїв та їх інтеграція в навчальний план. Зокрема, використанню відеороликів приділяється все більше уваги в останніх дослідженнях з інтеграції технологій у навчальні програми для викладачів [1; 10].

Безсумнівним є той факт, що відео є одним з кращих матеріалів, які дають змогу студентам практикувати те, чому вони навчилися за допомогою різних методів. Canning – Wilson описує відео як форму спілкування, і вона може бути досягнута без допомоги мови, так як ми часто взаємодіємо жестами, зоровим контактом і мімікою, щоб передати сенс. Таким чином, цілком очевидно, що подібні матеріали представляють повноцінні комунікативні ситуації за допомогою динамічного, безпосереднього і доступного поєднання звуку та відео. Студенти контекстуалізують мову, яку вони вивчили [5; 3].

Іншими словами, вони можуть бачити і чути тих, хто виступає у діалогах; їх вік, їх стать, можливо, їхні стосунки один з одним, спосіб того, як вони вдягаються, соціальний статус, те, що вони роблять, і, можливо, їхні почуття. Більш того, як раніше згадувалося, паралінгвістичні ознаки, такі як міміка або жести рук, забезпечують звукові ключі інтонації. Студенти також можуть бачити субтитри на екрані, щоб вони могли з'ясувати, чи є ситуація формальною чи неформальною.

Відео також може урізноманітнювати навчальний процес, тому що для його використання застосовується більше одного методу. Це не тільки зробить заняття цікавішим, але й допоможе студентам з різними стилями навчання. Багато студентів-візуалів відчують себе включеними під час звичайного заняття, але мо-

жуть отримати користь від відео, оскільки вони можуть слухати відео більше одного разу [6; 8].

Оскільки відео можна переглядати знову і знову, це може забезпечити повторення матеріалу. Відео звертається до широкого кола тих, хто вивчає мову. Студенти позитивно ставляться до телебачення та відео. Воно розглядається як «сучасне» у порівнянні з книгами. Набагато зручніше переглядати відео, ніж читати книги. Багато студентів можуть побачити міжкультурні ситуації. Це підвищує їхню довіру до нових ситуацій на новій мові.

Автентичні відеоматеріали пропонують більшу різноманітність зразків мови і мовлення, включаючи різні регіональні акценти, загальноживану і спеціальну лексику, ідіоми і т.д., причому в реальному контексті, як їх використовують носії мови. Вони забезпечують широкі можливості для оволодіння іншомовною культурою. У той же час ці відеоматеріали орієнтовані головним чином на студентів з хорошою мовною підготовкою, так як для початківців перегляд відео може викликати значні труднощі, пов'язані зі швидкістю мови, її індивідуально-типологічними характеристиками, діалектами, фонемними шумами і т.д. [4; 9].

Важливо відзначити, що автентичні відеоматеріали мають різні методичні особливості. Згідно жанрово-тематичної спрямованості їх можна розділити на 3 групи:

- розважальні програми (драматичні твори всіх видів, шоу, «музичне» відео, спортивно-розважальні програми та ін.);

- програми, що базуються на фактичній інформації (документальне відео, теледискусії й ін.);

- «короткі програми» (shorties), тривалістю від 10 секунд до 10-15 хвилин (новини, прогноз погоди, результати спортивних змагань, рекламні оголошення і ін.) [4; 8].

Використання відео на заняттях з англійської мови сприяє індивідуалізації навчання і розвитку мотивованості мовленнєвої діяльності студентів. Ще однією перевагою відеофільму є сила враження й емоційного впливу на студентів. Тому головна увага має бути спрямована на формування у студентів особистісного ставлення до побаченого. Успішне досягнення такої мети можливе лише при систематичному показі відео.

Для викладача, застосування відеоматеріалів відкриває безмежне поле діяльності для організації роботи над найрізноманітнішими темами, на різних рівнях навчання.

Вибір відеоматеріалу для заняття з іноземної мови залежить, головним чином, від рівня студентів. Один і той же рекламний ролик, наприклад, може бути використаний на різних рівнях навчання, тільки мета і завдання його використання будуть різними. Оптимізація процесу навчання говорінню, як і підвищення мотивації студентів, є важливими завданнями викладача.

З точки зору методики, навчальний фільм (відеофільм) – це спеціально підготовлене в методичному і режисерському плані аудіовізуальний засіб навчання, призначений для створення природних ситуацій мовного спілкування і володіє великою силою емоційного впливу на студентів за рахунок синтезу основних видів наочності (зорової, слуховий, моторної, образної, екстралінгвістичною й ін.).

Отже, основним призначенням відео та фільмів є активізація мовленнєвої діяльності студентів в процесі оволодіння мовним матеріалом за допомогою моделювання відповідних мовних ситуацій. Крім того, окрім усіх пристроїв для відтворення відео та фільмів, що використовуються на занятті, не можна обійтися без підручника (або зошита), в якому студенти виконують певні вправи в процесі роботи з відео курсом.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Підводячи підсумок викладеного, можна стверджувати, що навчальні відеоресурси і мультимедіа розкривають широкі можливості для активної роботи в процесі формування мовних навичок і умінь студентів і роблять навчальний процес оволодіння іноземною мовою привабливим для студентів.

Ефективність використання відеоресурсів у навчанні мови залежить не тільки від точного визначення його місця в системі навчання, але

і від того, наскільки раціонально організована структура відеозанять, як узгоджені навчальні можливості відео з завданнями навчання.

Застосування відеоматеріалів сприяє підвищенню якості засвоєння знань на заняттях професійної іноземної мови та дозволяє дати студентам наочне уявлення про життя, традиції, мовні реалії англomовних країн і розвиває мовну діяльність студентів.

Використання відеоматеріалу допомагає заповнити відсутність іншомовного мовного середовища, розширює кругозір, а також виховує естетичний смак у студентів.

Відео матеріали дають можливість вивчити і пізнати культуру і традиції народів, що вивчається та є важливим фактором. До остаточної мети навчання іноземної мови відноситься формування міжкультурної комунікативної компетенції, і при використанні відео технології можна досягти ефективних результатів у процесі досягнення цієї мети.

Список літератури:

1. Барменкова О.И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи. *Иностранные языки в школе*. 1999. № 3. С. 20–25.
2. Дубинина Т.Г. Использование видео на уроках иностранного языка как средство формирования коммуникативной компетенции учащихся : материалы конф. КГАУ, 2009. URL: <http://www.kgau.ru/img/konferenc/2009/105.doc>
3. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. Пособие для учителей иностранных языков. Москва : Просвещение, 1985. С. 36–41.
4. Larsen-Freeman D. Language Teaching Methods. Teacher's Handbook for the Video Series. The natural approach: language acquisition in the classroom / S.D. Krashen. URL: http://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/language_teaching_methods_teachers_handbook.pdf
5. Sherman J. Using authentic video in the language classroom. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 198 p.
6. Taylor K. Using DVD and video in your ESL class: Part two. An ELT notebook. URL: http://eltnotebook.blogspot.com/2007/01/using-dvd-and-video-in-your-esl-class_05.html
7. Van Abbé D. Audio-lingual methods in modern language teaching in Dutton B. Audio-lingual methods in modern language teaching in Dutton B./D. Van Abbé. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523987108548690?journalCode=remi19>

References:

1. Barmenkova O.I. (1999). Videozanyatiya v sisteme obucheniya inostrannoy rechi [Video lessons in the system of foreign speech teaching]. *Foreign languages in school*, no. 3, pp. 20–25.
2. Dubinina T.G. (2009). Ispol'zovaniye video na urokakh inostrannogo yazyka kak sredstvo formirovaniya kommunikativnoy kompetentsii uchashchikhsya [Using video in a foreign language lesson as a means of developing students' communicative competence]. Materials conf. KSAU. URL: <http://www.kgau.ru/img/konferenc/2009/105.doc>
3. Passov Ye.I. (1985). Kommunikativnyy metod obucheniya inoyazychnomu govoreniyu. Posobiye dlya uchiteley inostrannykh yazykov [Communicative method of teaching foreign language speaking. Handbook for teachers of foreign languages]. Moskva : Prosveshcheniye, pp. 36–41.
4. Larsen-Freeman D. Language Teaching Methods. Teacher's Handbook for the Video Series. The natural approach: language acquisition in the classroom. S.D. Krashen. URL: http://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/language_teaching_methods_teachers_handbook.pdf
5. Sherman J. Using authentic video in the language classroom. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 198 p.
6. Taylor K. Using DVD and video in your ESL class: Part two. An ELT notebook. URL: http://eltnotebook.blogspot.com/2007/01/using-dvd-and-video-in-your-esl-class_05.html
7. Van Abbé D. Audio-lingual methods in modern language teaching in Dutton B. Audio-lingual methods in modern language teaching in Dutton B./D. Van Abbé. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523987108548690?journalCode=remi19>